

An Uirlis Dianfhiosraithe

Achoimre

Sraith ceisteanna is ea an Uirlis Dianfhiosraithe chun mionscrúdú criticiúil a dhéanamh ar shaincheist ceartais dhomhanda. Úsáidtear í tar éis taighde a dhéanamh ar shaincheist a bhfuil roinnt eolais curtha ag na foghlaimeoirí uirthi cheana. Tá an uirlis bunaithe ar acmhainn a dhear Pashby agus Sund (2019), i gcomhar le hOllscoil Chathrach Mhanchain, chun tacú le hoideoirí agus saincheisteanna domhanda á n-iniúchadh acu. Cuidíonn sí linn saincheisteanna casta a bhriseadh síos, seasamh criticiúil a ghlacadh, dearcthaí éagsúla a mheas agus díriú ar ghníomhartha féideartha, gné ríthábhachtach de OSD.

Is féidir grúpaí ceisteanna na hUirlise Dianfhiosraithe a úsáid astu féin nó iad a chur in oiriúint do leibhéil éagsúla scileanna. Is féidir leis na scoláirí iad a iniúchadh ina mbeirteanna, ina ngrúpaí nó ina n-aonar, nó is féidir leis an rang go léir tabhairt fúthu.

Ábhair riachtanacha

Tá an Teimpléad Dianfhiosraithe ar an gcéad leathanach eile.

Céimeanna

1. Tabhair isteach rud éigin chun foghlaimeoirí a mhealladh agus plé a spreagadh. An rud a bheidh ina spreagadh agaibh, bíodh sé bunaithe ar an gceist ceartais dhomhanda atá faoi scrúdú. D'fhéadfadh sé gur grianghraf a bheadh i gceist, nó alt as nuachtán, fógra, feachtas, físeán, grafaic faisnéise, rud a dúirt nó a scríobh duine éigin, nó gearrthóg fuaim, mar shampla.
2. Treoraigh na foghlaimeoirí trí 7 gcéim na gceisteanna criticiúla. D'fhéadfaí leas a bhaint as gníomhaíochtaí plé ar nós ciorcail chomhlárnacha nó modh plé an bhabhla éisc, a bhfuil tuairisc air thuas, chun príomhcheist amháin a iniúchadh i ngach ceann de na 7 gcéim.
3. Breac síos na freagraí ar mheabhairmhapa a léiríonn 7 gcéim na gceisteanna. D'fhéadfaí iad a thaifeadadh ar bhealaí eile freisin, ar nós freagraí scríofa, cur i láthair, blaganna, nó freagairtí i bhfoirm ealaíne.
4. Is féidir leis na foghlaimeoirí ceist nua nó ceist bhreise a chur le gach céim. D'fhéadfaí na ceisteanna nua sin a roinnt leis an rang ar fad agus iad a chur leis an bplé.
5. Iarr ar na foghlaimeoirí an bunús atá lena bhfreagairtí a mhíniú.

Tuilleadh eolais

- An rannán 'Orienting learners to the global issue: Mainstream and marginalised perspectives' ([p.6 Teaching for sustainable development through ethical global issues pedagogy: A resource for secondary teachers](#))

An Uirlis Dianfhiosraithe

1. Scrúdaigh

Fiosraigh an t-eolas atá ann cheana agus cuir dearccháí éagsúla san áireamh.

- Cé na tuairimí atá agat cheana féin faoin gceist seo?
- Cad atá cloiste agat faoin gceist seo?
- Ó na meáin, ón scoil, ó chairde leat, ó do theaghlach, ó do thaitní féin?
- Ina measc siúd, cé acu a cheapann tú a bhaineann le dearcadh an phobail i gcoitinne (dearccháí ceannasacha)?
- Cé acu nach mbaineann le dearcadh an phobail i gcoitinne (dearccháí malartacha)?
- An ndéantar an cheist seo a phlé ar bhealach róshimplí nó róchasta sna meáin, i measc an phobail, i measc ceannairí, nó i measc corparáidí?

2. Cumhacht

Dírigh ar na fadhbanna cumhachta agus na struchtúir chumhachta atá i gceist.

- Cé hiad na páirtithe cumhachtacha atá i gcoirlár na ceiste seo?
- Cé/cad air a imrítear an tionchar is mó?
- Conas atá an chumhacht dáilte i measc na ndaoine atá faoi thionchar na ceiste?
- Cé a bhfuil an chumhacht acu chun cúrsaí a athrú nó tionchar a imirt orthu?
- Cé is mó a bheidh thuas nó thíos leis má fhanann cúrsaí mar a chéile?

3. Dearccháí

Scrúdaigh dearccháí éagsúla; smaoinigh ar an nasc idir cumhacht agus dearccháí.

- Cé na dearccháí éagsúla a chuirtear i láthair maidir leis an gceist seo?
- Cé na daoine a gcloisimid a gcuid dearccháí de ghnáth agus an cheist seo á plé? Cé is mó a bhíonn le cloisteáil?
- An bhfuil daoine ann nach gcloisimid uathu, ach a bhfuil a gcuid dearccháí tábhachtach chun an cheist a thuiscint? Má tá, cé hiad féin? Cén fáth a gceapann tú nach ndéantar ionadaíocht nó nach ndéantar dóthain ionadaíochta ar na dearccháí sin?
- Cé a shocraíonn cé na tuairimí a chloistear/a chuirtear san áireamh?
- Cén nasc atá idir dearccháí agus cumhacht?

4. Bunchúiseanna

Fiosraigh na gnéithe ar fad a bhaineann leis an gceist.

- Cé na príomhghnéithe a mbíonn tionchar acu ar an gceist faoi láthair? Cad a imríonn tionchar ar na príomhghnéithe sin féin?
- Ar cheart tionchair a imríodh san am atá caite a chur san áireamh?
- Cén tionchar atá ag córais eacnamaíocha ar an gceist seo?
- Cén tionchar a bhíonn ag struchtúir pholaitiúla agus gníomhartha nó neamhghníomhartha polaitiúla ar an gceist seo?
- Conas a théann an cheist seo i bhfeidhm ar an saol laethúil in Éirinn anois?
- Cén bhaint atá ag an gceist le saol na ndaoine ar fud an domhain?

5. Cóir/Cothroime

Fiosraigh na gnéithe ar fad a bhaineann leis an gceist.

- Cén difríocht atá idir réiteach cothrom agus réiteach cóir ar an gceist seo?
- Cén neamhionannas nó cén éagóir a bhaineann leis an gceist seo? Smaoinigh go bhféadfadh cúpla cineál éagothroime a bheith i gceist, agus go bhféadfadh baint a bheith acu lena chéile.
- Cén bhaint atá ag na cineálacha éagothroime sin le ceist na cumhachta?
- Cén nasc atá idir dearccháí agus an neamhionannas?

IS É DO THÉAMA CEARTAIS DHOMHANDA:

6. Gníomh

Smaoinigh ar ghníomhartha agus ar bhealaí chun aghaidh a thabhairt ar an gceist ceartais dhomhanda seo. Ná déan dearmad naisc a dhéanamh idir an ghné áitiúil agus an ghné dhomhanda.

- Cad is féidir a dhéanamh chun cuidiú an cheist seo a réiteach? An féidir rudaí a dhéanamh níos cothroime agus níos córa?
- Cad is féidir a dhéanamh chun cumhacht a thabhairt dóibh siúd atá imeallaithe?
- Cé na gníomhartha nó na freagairtí a thacódh le hathrú, le feabhsú nó le réiteach na ceiste?
- Cé na roghanna atá ann maidir le dul chun cinn a dhéanamh leis na gníomhartha sin? An bhfuil bealaí polaitiúla ann? Gníomhartha agóide nó dlúthpháirtíochta?
- Cé chomh hinbhuanaithe atá na gníomhartha atá beartaithe?

7. An Todhchaí

Smaoinigh ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag na gníomhartha atá beartaithe.

- Cad a chaithfear a dhéanamh chun na gníomhartha atá beartaithe a chur i gcrích?
- Cén chuma a bheadh ar shaol níos fearr amach anseo? Cén tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag na gníomhartha atá beartaithe ar an saol amach anseo?
- Cén chuma a d'fhéadfadh a bheith ar an gceist seo i gceann bliana, 5 bliana, 20 bliain, 100 bliain?

